

Uppbyggjandi søgur fyri ungdómin

bókar
ummæli

Ólavur í Beiti:
Ung sál. (Egið for-
lag. Sørvágur
1980, 148 s., kr.
40).

Fyri umleið einum ári síðani kom út stuttsegusavnið »Ung sál« eftir Ólav í Beiti, trúboðara hjá Bróðrasamkomuni. Tað er ikki á hvørjum degi og illa nokk á hvørjum ári, at eitt nýtt stuttsegusavn sær dagsins ljós á føroyskum og serliga av einum hovunda, sum roynir seg á fyrsta sinni. Savnið er tó mær kunnugt ongastaðnis ummælt — undantikið móguliga okkurt blað hjá trúarflokkunum, sum eg má viðganga, eg sjáldan komi framá. Orsøkin til tey tøvandi ummælini er helst hon, at trúarligar søgur sum hesar ikki verða settar at vera veruligar bókmentir — her kann so tjakast um, hvat veruligar bókmentir eru — men verða koyrdar í sekkin við spjaldrinum »sunnudagsskúlabøkur« og harvið goymdar og gloymdar av øllum uttan ættarliðum av trænadam sunnudagsskúlalærarum.

Tó at nógvar søgur hava uppiborið hesa lagnu, so eru okkara bókmentir ikki fjølmentari og fjølbroyttari enn so, at alt sum kemur av upprunaskaldskapi á føroyskum — hóast mangan ein pina at lesa

— eigur at verða ummælt. Tað ringasta er, tá einki verður sagt, og bókin gloymist í rópandi tøg; tann vegin fáa vit so aldrin eitt livandi mentunarumhvørvi. Vilja vit tað, mugu vit tora at siga, tað vit meina um eitt listaverk — sjálvt um henda meining ikki er væl lýdd — og eftir førirum royna at grundgeva okkara stóðutakan. Listin trívist ikki í tøg, men blómar í opnum orðaskifti.

Bókmentir og trúnaður

Bókmentir og trúnaður stríða ikki av natúr ímóti hvørjum øðrum, tað siggja vit við at lita at heimsbókmentunum, har meginparturin er grundaður á eitt kristið stóði (altso um vit tosa um okkara vesturlendsku »heimsbókmentir«). Men nógvar av teim útlendsku trúnaðarligu bókunum, sum eru týddar til føroyskt, eru greidliga skrivaðar út frá orðunum: Er trúgvín í lagi, hevur restin einki at siga.

Av teim trettan søgunum í savninum eru fyra beinleiðis barnasøgur, og restin kann skirast »uppbyggjandi søgur fyri ungdómin«. Umleið helmingurin av hesum eru um ungan kærleika, og serliga um ta trúgvandi gentuna og um drongin, sum ikki er

óndur, men sum ikki dugir at finna trúna. Hvussu umráðandi tað er, at trúgvandi halda saman og ikki lata seg lokka av ikki trúgvandi. »Hennara vitnisburður« sigur frá Sannu, sum eina tíð gongur saman við einum ikki-trúgvandi drongi, men eftir eina legu í Zarepta, kemur hon aftur á beina kos og avskaiðar drongin: »mitt og hansara grundarlag var ikki tað sama, so vit kundu ikki koma til at byggja viðari, um ikki grundarlagið var hitt sama«.

Nøkunlunda hetta sama er evnið í »Hon var stóðufest«: tann vakra og óuppnáliga gentan, sum visir seg at vera trúgvandi — lýst so lesarin fær ta fatan, at tað er trúgvín, ið veitir henni tann líkamliga vakurleikan — og drongurin, sum ikki er førur fyri at trúgva og tí verður skúgvaður burtur av gentuni og sum endar við at trúgva, netupp tí hann varð sendur burtur. Upplivingin av frelsuni avmyndast næstan sum fyrværari: »Tað var fyri honum, sum sá hann ljós koma nærri og nærri — og til síðst at breyta beint framman fyri andliti hansara«.

Konservativ kvinnumynd

Søgan »Fráfaringardag-

urin« er um gifta kvinnu, ið er manni sínum ótrúgv og sum við Guds hjálp kemur á rætt kjøl. Tað er maðurin, sum sigur frá, og hann klagar um, at konan arbeiðir úti og ikki er heima hjá barninum: »Hetta var skílliga boðskapurin í orði Guds, at kvinnan skuldi vera í heiminum, tí heimið var pláss hennara...«. Hann er eisini misnøgður við, at maturin ikki stendur á borðinum, tá hann kemur frá arbeiði: »Istaðin fyri, at konan var heima, so var alt klárt, so var einki at biða eftir, døgurðin klárur, nátturðin klárur og alt klárt«. Og eitt sindur seinni: »At siggja hana framman fyri komfyrinum gjørdi mær gott, setti dóm á heimið og skapti tryggleika og hugnað í mær«.

Í fyrstani trúði eg, at hetta var ironisk skrivning, men tað visir seg, at hetta er orð skrivað í fullum álvara, og at hvøundurin røf fram undir, at kvinnan gerst ein ófýggjalig kvinna, tí hon ikki er heima, sum hon eigur. Av tí at hon ikki fyllir sín kvinnuleiklut, sum maðurin (og trúgvín?) krevur, førur hetta ótrúskap við sær!

Hjálparleys skrivning

Skrivitekniskt eru søgurnar hjálparleysar, við stírvnum máli og nóg-

um brúki av umvendari orðaðafylgju, eisini í talumálinum. Setningarnir eru ofta stuttir og royna at lýsa umhvørvið í einum matter-of-fact skrivningarlagi, men hetta riggar ongantíð, til tað eru setningarnir ov slakir og innihaldsleysir. Mangan tvørra teir eisini hvør við annan, sum hetta litla dómi úr søguni »Trúskapur og ávøkstur« visir. Sigvart skal doypast í einum hyl og hugsar: »Nógv koma helst at forvitnast, tí ivaðist hann ikki í...«, og fimm reglur longri niðri á síðuni: »Hylurin lá nakað burturfrá, so helst fóru ikki mong at koma...« (minar undirstrikingar). Hetta er bert eitt dóm av mongum, og harafturat verður ofta tosað uppi saman, so at lesarin fær tær somu banalu upplýsingarnar fleiri ferðir.

Metaforarnir (orðamyndirnar) eru tíðum av sunnudagsskúlaslagnum og geva søgunum ein dóm av prædiku ella vitnisburði, sum kanska er tilætlaður: »Har standa træini í bólkum og stinga seg upp móti einum óendaligum himni. Tey leita sær upp eftir — og soleiðis eru vit menniskju, vit leita okkum upp til ein Gud, ið hevur skapað okkum, træini og alt, ið nørst og veksur«.

Stundum siga metaforarnir lítið og einki, ella raka heilt við síðuna

av sum her: »Flugan fleyg nú aftur og fram; tað var sum at siggja ein dustsúgvára fara eftir gólvinum, tá hon upp og niður, fram og aftur, fór eftir rútinum«.

Um rætt skal vera rætt — og tað skal tað jú — so beit eg undir lesnaðinum av teim 150 síðunum merki í ein metafor, sum eg helt vera góðan: »Tinghúsið, hvitmálað og við tjúkkari ketu spentari millum, so ongin skuldi ríva seg leysan og fara sín veg«.

Trúnaðarligi svarlistin

Psykologisk og samfelagslig árin verða reducereði til einki, persónarnir verða meningsberara og hava lítið við livandi menniskju at gera, og øll úrslit verða funnin í tí trúnaðarliga svarlistanum. Psykologiskt skilja søgurnar hjá Ólavi í Beiti seg so statta ikki frá tí syndaflóð av eindimensionalum skriftum, sum floyma inn yvir landið.

Søgurnar eru avgjørt ikki stóruskaldskapur og kanska valla skaldskapur als, men heldur smá lestrarpetti skrivaði út frá trúnaðarstøðinum hjá Bróðrasamkomuni.

Jógvan Isaksen

Orsaka

Seinasta leygardag hendi tað sum kann henda á eini blaðredaktión seinastu minuttirnar áðrenn blaðið skal til prentingar. Vit gloymdu tað sum vit so avgjørt ikki máttu gloyma. Nevniliga at seta bingo-tølini í blaðið. Vit biðja lesarar okkara fyrigeva okkum hetta mistak. Men istaðin fáa tygum í dag

tey tølini sum áttu at vera í blaðnum leygardagin og harafturat tølini fyri í dag.

Lat okkum minna á at tygum ikki skulu senda okkum nakra bingo-plátu enn, hóast tygum móguliga hava fingið 10 rætt. Tí somikið nóg tvørlur eru eftir at draga, at tað enn kann eydnast tygum at fáa BINGO. Vit siga frá, tá tygum senda inn pláturarnar.

Høvuðsvinningar:

1. Videotól
2. Døgurði í Perluni fyri 10
3. Gávukort frá HAZY (500,-)
4. Gávukort frá Gunder Harratoy (250,-)

Gávukort
frá

HAZY

og

GUNDER

Bingovinningar:

1. Plátu ella band frá H. C. W. Tórgarð
2. Lúmmaroknara frá H. J. Bókasølu
3. Sodavatn/øl frá Restorff ella Føroya Bjór
4. Bókapakki frá H. N. J. Bókhandli (100,-)
5. Ur frá UR-sølu í SMS
6. Lagkøku frá Haldor Holm
7. Sosialin ókeypis í háltv á
8. Góðgæti

